

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан соціологічного факультету
Олена МУРАДЯН

«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІАПСИХОЛОГІЯ»

рівень вищої освіти перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузь знань 06 Журналістика
спеціальність 061 Журналістика
освітня програма Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю
вид дисципліни вибіркова
факультет соціологічний

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

«28» червня 2023 року, протокол № 6

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Скориніна-Погребна Ольга Володимирівна, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

Протокол від « 05 »   червня   2023 року № 14

В.о. завідувачки кафедри
прикладної соціології
та соціальних комунікацій

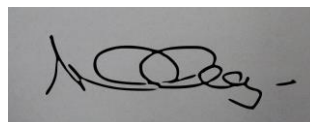

Ірина СОЛДАТЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна

Протокол від « 26 »   червня   2023 року № 9

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни “**Медіапсихологія**” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 054 соціологія освітньої програми «Медіакомунікації та зв'язки з громадськістю».

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є:

Мета навчальної дисципліни - ознайомити студентів з новою галуззю психологічної науки - медіапсихологією, що вивчає процеси медіавиробництва, медіаспоживання, формування медіакомпетентності і медіазахисності особистості; сформувати поглиблені знання, уміння і навички в області психологічних закономірностей впливу, поглибленого розуміння механізмів взаємовпливів у взаємодії з іншими людьми.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є

- сформувати у студентів наукові уявлення про медіапсихологію, її предметну область, принципи та напрямки дослідження;
- створити у студентів цілісне уявлення про системи масмедіа, їх роль, функції в сучасному світі;
- проаналізувати соціально-психологічні проблеми медіакультури як нової соціальної реальності людини;
- узагальнити досягнення сучасних досліджень в області медіапсихології;
- озброїти студентів знаннями, які дадуть їм можливість використовувати різноманітні методи психологічного впливу та захисту в різноманітних ситуаціях;
- розширити та поглибити теоретичні знання студентів стосовно технік та прийомів здійснення впливу;
- сформувати студентів навички та уміння протистояння психологічному впливу, тобто сформувати навички психологічного захисту в залежності від вимог конкретної ситуації;
- сприяти розвитку у студентів уміння застосовувати психологічні знання при організації власної поведінки.

1.3. Кількість кредитів – 4 ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ, 4 ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

1.4. Загальна кількість годин – 120 ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ, 120 ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни «Медіапсихологія»	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
3-й	3-й
Семестр	
6-й	6-й

Лекції	
32 год.	8 год.
Практичні, семінарські заняття	
32 год.	8 год.
Лабораторні заняття	
год.	год.
Самостійна робота	
56 год.	104 год.
Індивідуальні завдання	
- год.	
Форма контролю	
екзамен	екзамен

1.6. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти мають:

1.6.1. Набути загальних компетентностей

- ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК02. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК05. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК11. Здатність спілкуватися державною мовою.

1.6.2. Набути предметних компетентностей

- СК01. Здатність застосовувати знання зі сфери соціальних комунікацій у своїй професійній діяльності.
- СК02. Здатність формувати інформаційний контент.
- СК03. Здатність створювати медіапродукт.

1.6.3 Демонструвати програмні результати навчання

- ПР04. Виконувати пошук, оброблення та аналіз інформації з різних джерел.
- ПР07. Координувати виконання особистого завдання із завданнями колег.
- ПР08. Виокремлювати у виробничих ситуаціях факти, події, відомості, процеси, про які бракує знань, і розкривати способи та джерела здобування тих знань.
- ПР11. Вільно спілкуватися з професійних питань, включаючи усну, письмову та електронну комунікацію, українською мовою.
- ПР13. Передбачати реакцію аудиторії на інформаційний продукт чи на інформаційні акції, зважаючи на положення й методи соціально-комунікативних наук.
- ПР15. Створювати грамотний медіапродукт на задану тему, визначеного жанру, з урахуванням каналу поширення чи платформи оприлюднення.
- ПР18. Використовувати необхідні знання й технології для виходу з кризових комунікативних ситуацій на засадах толерантності, діалогу й співробітництва.

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Медіапсихологія – нова галузь психологічної науки .

Розділ 2. Методологічні та теоретичні основи психології впливу

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Розділ 1. Медіапсихологія – нова галузь психологічної науки .

ТЕМА 1. Медіапсихологія як галузь психологічної науки

Предмет, завдання, категорії і принципи медіапсихології. Базові поняття. Завдання та напрями медіапсихологічних досліджень. Взаємозв'язок медіапсихології з іншими науками (соціальна психологія, соціологія, педагогіка, медіаосвіта, журналістика, культурологія, кроскультурна психологія, психологія масових комунікацій та ін.) Зарубіжні та вітчизняні представники медіапсихології та їх внесок у розвиток даної галузі. Розвиток і становлення зарубіжних і вітчизняних досліджень в галузі медіакомунікацій. Сучасний стан медіапсихологічних досліджень.

ТЕМА 2. Масмедіа як психологічний феномен. Семантичний простір медіапсихології.

Теорії та моделі масових комунікацій. Основні характеристики масових комунікацій. Соціально-психологічні функції медіа в сучасному суспільстві. Медіа як агент соціалізації. Теорії соціалізації та ефекти впливу ЗМІ. Роль медіа в соціальному конструюванні реальності. Формування стереотипів і соціальних уявлень в процесі масових комунікацій..

ТЕМА 3. Психологічні основи функціонування медіа. Теорії масової комунікації.

Теорії взаємодії засобів масових комунікацій та аудиторії (теорії обмеженого, необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії»). Вивчення ефектів впливу масмедіа на особистість як основне завдання медіапсихології. Види телевізійної продукції (новинні, аналітичні, розважальні, просвітницькі програми). Медіапланування як процес визначення цілей і стратегій ефективного використання ЗМІ. Психологічні методи впливу масмедіа на аудиторію (зараження, навіювання, переконання, навчіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність). Основні поняття теми: теорія обмеженого та необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії», телевізійна продукція, зараження, навіювання, переконання, навчіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність.

ТЕМА 4. Медіаосвіта як проблема медіапсихології.

Зарубіжні і вітчизняні концепції медіаосвіти («ін'єкційна», захисна теорія; ідеологічна теорія; культурологічна теорія; семіотична теорія; теорія розвитку критичного мислення; практична теорія; естетична теорія; соціокультурна теорія та ін.). Медіаосвіта і проблема інформаційно-психологічної безпеки особистості. ЗМІ і проблема «інформаційного імунітету» (Е. Проніна). Поняття «інформаційного менталітету». Дослідження ЗМІ як медіа освітньої системи. Напрями медіаосвіти. Медіаосвітні проекти як фактор подолання соціокультурних, психологічних бар'єрів в комунікативній сфері. Роль медіаосвітніх стратегій і технологій в оптимізації взаємодії ЗМІ та молодіжної аудиторії. Застосування медіаосвітніх технологій на практиці (аналіз наявних робіт в цій області). Перспективні лінії і проблеми сучасної медіаосвіти. Медіаграмотність та її структура.

ТЕМА 5. Медіаімунітет і медіакомпетентність як умови ефективної поведінки та інформаційної безпеки особистості в сучасному медіапросторі.

Компетентність та психологічна культура особистості. Медіакомпетентність як результат медіаосвіти і властивість особистості. Медіакомунікативна компетентність, медіаграмотність, медіаосвіта, медіазахисеність: співвідношення понять. Структура і критерії медіакомпетентності. Види грамотності і освіченості по відношенню до ЗМІ. Поняття «медіаімунітет». Медіакомпетентність як форма і компонент формування культурно-психологічної компетентності особистості. Роль культурно-психологічної компетентності в процесі здійснення медіакомунікативної взаємодії. Аналіз програм формування медіакомпетентності.

Розділ 2. Методологічні та теоретичні основи психології впливу

ТЕМА 6. Психологія впливу: загальна характеристика.

Поняття “вплив”, “особистий вплив” і “соціальний вплив”. Поняття психологічного впливу. Понятійний апарат психологічного впливу: психотехніка, технологія, метод, прийом, засоби, алгоритм, стратегія, тактика, мішень впливу. Різні параметри впливу за Кабаченко Т.С: навмисний і ненавмисний; прямий і непрямий; безпосередній и опосередкований; явний і прихований; короткочасний і довгостроковий. Основні механізми впливу (переконання, навіювання, зараження, наслідування). Значення та функції впливів. Підходи до впливу: психосоціальний підхід, владний підхід, стратегії впливу за Г.А.Ковальовим (імперативна, маніпулятивна, розвивальна). Суб'єкт-суб'єктно і суб'єкт-об'єктно орієнтований вплив; підкорення, ідентифікація і інтерналізація.

Універсальна модель прихованого впливу (збір інформації про адресата, виявлення мішеней впливу і приманок, атракція, спонукання адреса та до дії, виграш ініціатора впливу).

Подолання нав'язаних гендерних стереотипів щодо соматичних, психічних та поведінкових якостей, характерних для чоловіків і жінок.

ТЕМА 7. Основні методи здійснення впливів: загальні правила, класичні прийоми.

Ефективність впливів. Класифікація методів впливу: вплив на суб'єктивні моделі дійсності, вплив на джерела активності, вплив на фактори-регулятори прояву активності, вплив на фонові стани. Модель прихованого впливу та її реалізація (транзактний аналіз, нейролінгвістичне програмування (НЛП), методи переконання). Соціальні автоматизми за Р.Чалдіні (принцип “взаємного обміну”, принцип “зобов'язання й послідовності”, принцип “соціального доказу”, принцип “прихильності”, принцип “авторитета”, принцип “дефіциту”).

Види переконання: аргументація тезис, аргумент, види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма), техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”). Види навіювання (пряме, опосередковане, навмисне, ненавмисне, самонавіювання, гіпнотичне). Види зараження (довільне, мимовільне). Види наслідування (конгруенція, інтерпорація, узгодження, супровід, референтність, логічне - нелогічне, внутрішнє - зовнішнє, всередині одного соціального прошарку - всередині кількох,

наслідування-мода - наслідування-звичай, довільне - мимовільне). Гендерні аспекти здійснення впливів: пошук загальних особливостей.

ТЕМА 8. Вплив як маніпуляція: знакові системи, почуття, мислення, відчуття, сприймання, пам'ять.

Поняття маніпуляції. Критерії, ознаки маніпуляції. Причини, передумови, корені маніпуляції. Мішені маніпуляторів свідомості знакові системи, почуття, мислення, відчуття, сприймання, пам'ять. Види маніпулятивного впливу: за Е. Шостромом (активний, пасивний, змагальний, байдужий, “диктатор”, “слинтяй”, “калькулятор”, “прилипала”, “задирака”, “хороший хлопець”, “суддя”, “захисник”), за Сидоренко О.В. (гедоністична, прагматична, зустрічна), за Доценко Е.Л. (“перцептивні маріонетки”, “конвенціональні роботи”, “живі знаряддя”, “скерований умовивід”, “експлуатація особистості адресата”, “духовне помикання”) Складові маніпуляції. Маніпулятивна технологія. Механізми маніпулятивного впливу. Деструктивність маніпулятивного впливу. Агресія в медіапросторі. Конструктивна та деструктивна критика в інтернет-просторі.

ТЕМА 9. Вплив у різних сферах життєдіяльності.

Багатогранність соціальних й індивідуальних реальностей людей: переваги та недоліки. Залежність людини від впливів соціуму й інших індивідів, уразливість для негативних впливів та ілюзій. Вплив групи на особистість: конформізм, фасилітація, соціальні лінощі, групова поляризація, групування мислення, вплив меншості. Масові впливи у великих групах: деіндивідуалізація, масова комунікація. Управління й маніпуляція в юрбі. Слухи. Вожаки юрби та їх способи переконання. Феномен деструктивних культів й контролю свідомості. Пояснення контролю свідомості: екзотичні й буденні психологічні маніпуляції. Основні моделі контролю свідомості (реформування мислення). Методи вербовки та контролю свідомості в деструктивних культах. Групове мислення як механізм впливу на особистість в деструктивному культі. Психологічні механізми впливу на особистість в культі. Вплив деструктивних релігійних сект на психічне здоров'я й особистість людини.

Впливи в торгівлі, рекламі та політиці. Інформаційні впливи й засоби масової комунікації. Пропаганда й дискусійне переконання: різниця принципів й механізмів. Впливи в процесах виховання та освіти. Особливості психологічних характеристик користувачів в соціальних мережах. Типи та види постів а соціальних мережах.

ТЕМА 10. Теорії та методи протистояння впливам.

Психологічні особливості протистояння впливам. Залежності: попередження та подолання. Універсальний алгоритм захисту. Активний і пасивний захист. Специфічні та неспецифічні захисти від маніпуляцій. Система методів психологічної протидії впливам. Контрманіпуляція (“метод перелицювання аргументів партнера”, “метод розгортання аргументації”, “метод розподілу аргументів”). Способи виявлення обману чи спроби впливу. Цивілізоване протистояння впливу за Е.В.Сидоренко, методи цивілізованого протистояння впливові (моніторинг емоцій, психологічне самбо, інформаційний діалог, конструктивна критика, цивілізована конфронтація, енергетична мобілізація, творчість, ухилення, відмова), техніки психологічного самбо (“безкінечного уточнення”, “зовнішнього погодження” або

“наведення туману”, “зламаної платівки”, “англійського професора”), техніки інформаційного діалогу (питання на прояснення суті справи, питання на прояснення цілей маніпулятора, відповіді й повідомлення, пропозиції по суті справи, пропозиції обмеження сфери обговорення, відмова чи відстрочка відповіді), техніки конструктивної критики (висловлювання сумніву в доцільності, цитування минулого випадку, посилення на три причини).

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Розділ 1. Медіапсихологія – нова галузь психологічної науки .</i>												
Тема 1. Медіапсихологія як галузь психологічної науки	8	2	2			4	16					16
Тема 2. Масмедіа як психологічний феномен. Семантичний простір медіапсихології.	10	2	2			6	8					8
Тема 3. Психологічні основи функціонування медіа. Теорії масової комунікації.	10	2	2			6	12	2	2			8
Тема 4. Медіаосвіта як проблема медіапсихології	10	2	2			6	14		2			12
Тема 5. Медіаімунітет і медіакомпетентність як умови ефективної поведінки та інформаційної безпеки особистості в сучасному медіапросторі.	12	4	2			6	10					10
Разом за розділом 1	50	12	10			28	60	2	4			54
<i>Розділ 2. Методологічні та теоретичні основи психології впливу</i>												
Тема 6. Психологія впливу: загальна характеристика.	13	4	4			5	18	2				16
Тема 7. Основні методи здійснення впливів: класичні прийоми.	15	4	6			5	22	2	2			18
Тема 8. Вплив як маніпуляція: знакові системи, почуття, мислення, відчуття, сприймання, пам'ять.	15	4	6			5	22	2	2			18
Тема 9. Вплив у різних сферах життєдіяльності.	13	4	4			5	16					16
Тема 10. Теорії та методи протистояння впливам.	14	4	2			8	16					16
Разом за розділом 2	70	20	22			28	90	6	4			80
<i>Усього годин</i>	120	32	32			56	150	8	8			134

4. Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Методи медіапсихології.	2	
2	Історія становлення і розвитку масмедіа. Масмедіа і культура особистості.	2	
3	Психологічний аналіз ефектів впливу масмедіа на особистість	2	
4	Основні механізми впливу (переконавання, навіювання, зараження, наслідування).	4	
5	Принципи Р. Чалдіні як маніпулятивні впливи.	2	
6	Модель прихованого впливу та її реалізація (транзактний аналіз, нейролінгвістичне програмування (НЛП), методи переконавання).	6	
7	Критичне мислення як ресурс особистості в сприйнятті реальності.	4	
8	Система методів психологічної протидії впливам	2	
9	Агресія в медіапросторі.	2	
10	Конструктивна та деструктивна критика в інтернет-просторі.	2	
11	Особливості психологічних характеристик користувачів в соціальних мережах.	2	
12	Типи та види постів а соціальних мережах.	2	
Разом		32	

5. Завдання для самостійної робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна форма	Заочна форма	
1	Зарубіжні та вітчизняні представники медіапсихології та їх внесок у розвиток даної галузі.	2	8	Поточний контроль
2	Теорії соціалізації та ефекти впливу ЗМІ.	2	4	Поточний контроль
3	Роль медіа в соціальному конструюванні реальності.	2	6	Поточний контроль
4	Медіаосвітні проекти як фактор подолання соціокультурних, психологічних бар'єрів в комунікативній сфері.	2	8	Поточний контроль
5	Роль медіаосвітніх стратегій і технологій в оптимізації взаємодії ЗМІ та молодіжної аудиторії.	2	6	Поточний контроль
6	Медіакомпетентність як форма і компонент формування культурно-психологічної компетентності особистості.	2	6	Поточний контроль

7.	Аналіз програм формування медіакомпетентності.	4	6	Поточний контроль
8.	Класифікація методів впливу	4	6	Поточний контроль
9.	Деструктивність маніпулятивного впливу.	4	6	Поточний контроль Поточний контроль
10.	Необхідність цілеспрямованого формування культури впливу і сприйняття впливів	4	6	Поточний контроль
11.	Масові впливи у великих групах: деіндивідуалізація, масова комунікація.	4	6	Поточний контроль
12.	Пропаганда й дискусійне переконання.	4	8	Поточний контроль
13.	Феномен деструктивних культів й контролю свідомості.	4	6	Поточний контроль
14	Теорії та методи протистояння впливам.	4	8	Поточний контроль
15	Фейки та їх розкриття	4	8	Поточний контроль
16	Невербальна комунікація як засіб маніпуляції	4	6	Поточний контроль
	Разом	56	104	

6. Індивідуальні завдання (НЕ ПЕРЕДБАЧЕНО)

7. Методи навчання

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- *методи навчання за джерелами набуття знань*: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота);
- *методи навчання за характером логіки пізнання*: аналітичний; синтетичний;
- *методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається*: проблемний виклад; частково-пошуковий;
- *інноваційні методи навчання*: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи;
- *самостійна робота, а саме* використання набутих знань при розв'язанні програмних завдань.

8. Методи контролю

Опитування, реферати, доповіді, поточний контроль, модульний контроль, залік

Форми навчання: лекції (розкриваються принципові та найбільш важливі аспекти визначених тем) із застосуванням мультимедійних засобів навчання; семінари з елементами теоретичних дискусій, семінари «майстер-клас» з діючими журналістами - працівниками медіа (сприяють отриманню практичних навичок та розвитку творчого мислення); практичні заняття з техніки мови, дихання, дикція, вміння працювати з мікрофоном.

Контроль знань з навчальної дисципліни визначає відповідність рівня отриманих студентами знань, вмінь та навичок вимогам нормативних документів з вищої освіти. Навчальним планом та програмою навчальної дисципліни передбачені різні види завдань. За виконання різних видів завдань протягом семестру студенти набирають певну суму балів, яка дозволяє (або не дозволяє) скласти екзамен.

Поточний контроль - усні опитування на лекціях та семінарських заняттях за контрольними та програмними питаннями поточної та попередніх тем; оцінювання ступеню активності студентів та якості їх виступів та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях. Передбачена контрольна робота з теоретичних питань курсу нормативного або проблемного характеру.

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль та самостійна робота												Сума
Розділ 1						Розділ 2						
T1	T2	T3	T4	T5	МКР 1	T6	T7	T8	T9	T 10	МКР 2	100
6	6	6	6	3	14	9	12	12	6	6	14	

T1, T2 ... T10 – теми.

Критерії оцінювання поточного контролю:

3 бали	Відповідь студента характеризується повним, глибоким та змістовним знанням теоретичного та практичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями дисципліни, що вивчається. Він систематично активно бере участь в обговоренні кожної теми, що вивчається (як на лекційному, так і на семінарському заняттях), його відповіді характеризуються творчим оригінальним підходом та викладом.
2 бали	Відповідь студента характеризується повними змістовним знанням теоретичного матеріалу з теми, вільним володінням термінами та поняттями. Але він недостатньо активно бере участь в ході обговорення практичного матеріалу, допускає у висловлюваннях деякі несуттєві неточності, його відповіді не характеризуються творчим оригінальним підходом та викладом.

1 бал	Відповідь студента характеризується слабким і невпевненим знанням як теоретичного, так практичного матеріалу. Він допускає багато помилок у відповідях на конкретні питання та недостатньо бере участь в обговоренні матеріалу, що вивчається.
-------	--

Критерії оцінювання контрольної роботи:

Відповідь повна, змістовна, з однією незначною помилкою.	10 – 14 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками.	7 – 9 балів
Відповідь не досить повна, та (або) із суттєвими помилками.	4 – 6 балів
Відповідь не досить повна, містить суттєві змістовні помилки.	1 – 3 бали
Відповідь майже відсутня та(або) не відповідає суті запитання.	0 балів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка
	для дворівневої шкали оцінювання
90 – 100	зараховано
89 – 70	
69 – 50	
1 – 49	не зараховано

10 Рекомендоване методичне забезпечення Базова література

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред. В. Ф. Іванов, О. В. Волощенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
2. Винтерхофф-Шпурк П. Медіапсихологія. Основні принципи. Харків: вид-во гуманіт. університет, 2007.
3. Найдюнова Л. А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу : підручник / Л. А. Найдюнова ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 244 с. <http://mediaosvita.org.ua/book/navchalno-metodychnyj-kompleks-spetsk/>
4. Різун В. В. Теорія масової комунікації. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2008.— 260 с.
5. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура: Лекції / Зражевська Н. І. – Черкаси : Брама – Україна, 2006. – 172 с.
7. Лалл Дж. Мас-медіа, комунікація, культура: Глобальний підхід / Дж. Лалл ; пер. з англ. О. Гриценка, С. Гарастевич, І. Гарастевич, А. Гриценко. - К. : К.І.С. 2002. - 264 с.
8. Пітерс Д. Слова на вітрі: Історія ідеї комунікації / Д. Пітерс ; пер. з англ. А. Іщенко. - К. : ВД "КМ Академія", 2004. - 302 с.
9. Онкович Г.В. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // Науковий вісник Волинського національного університету імені Леси Українки. Серія "Філологічні науки". 2010. № 21. С. 235-239.

10. Найдьонова Л. А. Медіапсихологія воєнного часу: електронний підручник –К. Інституту соціальної та політичної психології НАПН України, 2022. <http://mediaosvita.org.ua/book/mediapsychology-of-war-time/>
11. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів: монографія / [О. Т. Барішполець, О. Л. Вознесенська, О. Є. Голубєва, Г. В. Мироненко, Л. А. Найдьонова, Н. О. Обухова Н. І. Череповська] ; за наук. ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. - К. : Міленіум, 2014. - 348 с.
12. Кіберсоціалізація в умовах пандемії / Матеріали IV науково-практичного семінару (м. Київ, 5 листопада 2020 р.) ; [за ред. Л.А.Найдьонової] ; [укладач Н.Л. Дятел]. – [Електронний ресурс]. – 2020. – режим доступу: [iv-mizhinstytutskyj-seminar-kibersotsializatsiya-v-umovah-pandemiyi](http://mediaosvita.org.ua/book/iv-mizhinstytutskyj-seminar-kibersotsializatsiya-v-umovah-pandemiyi)
13. Кіберсоціалізація в умовах інформаційної війни / Матеріали III науково-практичного семінару (м. Київ, 13 травня 2019 р.) ; [за ред. Н.Л. Дятел]. – [Електронний ресурс]. – 2019. – режим доступу: <http://mediaosvita.org.ua/book/ii-mizhinstytuts...matsijnoyi-vijny/>

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

10.1. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ, ІСПИТ)

МОДУЛЬ 1. Медіапсихологія – нова галузь психологічної науки .

1. Предмет, завдання, категорії і принципи медіапсихології, базові поняття.
  2. Завдання та напрями медіапсихологічних досліджень.
  3. Взаємозв'язок медіапсихології з іншими науками (соціальна психологія, соціологія, педагогіка, медіаосвіта, журналістика, культурологія, кроскультурна психологія, психологія масових комунікацій та ін.)
  4. Зарубіжні та вітчизняні представники медіапсихології та їх внесок у розвиток даної галузі.
  5. Розвиток і становлення зарубіжних і вітчизняних досліджень в галузі медіакомунікацій.
- Сучасний стан медіапсихологічних досліджень.
6. Теорії та моделі масових комунікацій.
  7. Основні характеристики масових комунікацій.
  8. Соціально-психологічні функції медіа в сучасному суспільстві.
  9. Медіа як агент соціалізації.
  10. Теорії соціалізації та ефекти впливу ЗМІ.
  11. Роль медіа в соціальному конструюванні реальності.
  12. Формування стереотипів і соціальних уявлень в процесі масових комунікацій..
  13. Теорії взаємодії засобів масових комунікацій та аудиторії (теорії обмеженого, необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії»).
  14. Вивчення ефектів впливу масмедіа на особистість як основне завдання медіапсихології.

15. Медіапланування як процес визначення цілей і стратегій ефективного використання ЗМІ.

16. Психологічні методи впливу масмедіа на аудиторію (зараження, навіювання, переконання, наuczіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність).

17. Основні поняття теми: теорія обмеженого та необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії», телевізійна продукція, зараження, навіювання, переконання, наuczіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність.

18. Зарубіжні і вітчизняні концепції медіаосвіти («ін'єкційна», захисна теорія; ідеологічна теорія; культурологічна теорія; семіотична теорія; теорія розвитку критичного мислення; практична теорія; естетична теорія; соціокультурна теорія та ін.).

19. Медіаосвіта і проблема інформаційно-психологічної безпеки особистості. ЗМІ і проблема «інформаційного імунітету» (Е. Проніна).

20. Поняття «інформаційного менталітету».

21. Дослідження ЗМІ як медіа освітньої системи.

22. Напрями медіаосвіти.

23. Медіаосвітні проекти як фактор подолання соціокультурних, психологічних бар'єрів в комунікативній сфері.

24. Роль медіаосвітніх стратегій і технологій в оптимізації взаємодії ЗМІ та молодіжної аудиторії.

25. Застосування медіаосвітніх технологій на практиці (аналіз наявних робіт в цій області).
Перспективні лінії і проблеми сучасної медіаосвіти.

26. Компетентність та психологічна культура особистості.

27. Медіакомпетентність як результат медіаосвіти і властивість особистості.

28. Структура і критерії медіакомпетентності.

29. Види грамотності і освіченості по відношенню до ЗМІ.

30. Поняття «медіаімунітет».

31. Медіакомпетентність як форма і компонент формування культурно-психологічної компетентності особистості.

32. Роль культурно-психологічної компетентності в процесі здійснення медіакомунікативної взаємодії.

33. Аналіз програм формування медіакомпетентності.

Модуль 2. Методологічні та теоретичні основи психології впливу

1. Охарактеризуйте поняття «вплив», «особистий вплив», «психологічний вплив», «соціальний вплив».

2. Проаналізуйте понятійний апарат психологічного впливу: психотехніка, технологія, метод, прийом, засоби, алгоритм, стратегія, тактика, мішень впливу.
3. Опишіть різні параметри впливу за Кабаченко Т.С.
4. Що означають навмисний і ненавмисний; прямий і непрямий; безпосередній і опосередкований; явний і прихований; короткочасний і довгостроковий впливи.
5. Дайте характеристику основних механізмів впливу (переконання, навіювання, зараження, наслідування).
6. Наведіть приклади різних методів переконання.
7. Охарактеризуйте навіювання як метод психологічного впливу та його види.
8. В чому полягають значення та функції впливів.
9. Підходи до впливу: психосоціальний підхід, владний підхід.
10. Стратегії впливу за Г.А.Ковальовим (імперативна, маніпулятивна, розвивальна).
11. Суб'єкт-суб'єктно і суб'єкт-об'єктно орієнтований вплив; підкорення, ідентифікація і інтерналізація.
12. Універсальна модель прихованого впливу (збір інформації про адресата, виявлення мішеней впливу і приманок, атракція, спонукання адресата до дії, виграш ініціатора впливу).
13. охарактеризуйте ефективність впливів.
14. Класифікація методів впливу: вплив на суб'єктивні моделі дійсності, вплив на джерела активності, вплив на фактори-регулятори прояву активності, вплив на фонові стани.
15. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті трансактного аналізу.
16. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті нейролінгвістичного програмування (НЛП).
17. Соціальні автоматизми за Р.Чалдіні (принцип “взаємного обміну”, принцип “зобов'язання й послідовності”, принцип “соціального доказу”, принцип “прихильності”, принцип “авторитета”, принцип “дефіциту”).
18. Види переконання: аргументація тезис, аргумент, види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма), техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).
19. Види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма).
20. Техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).
21. Види навіювання (пряме, опосередковане, навмисне, ненавмисне, самонавіювання, гіпнотичне).
22. Види зараження (довільне, мимовільне).
23. Види наслідування (конгруенція, інтерпорація, узгодження, супровід, референтність, логічне - нелогічне, внутрішнє - зовнішнє, всередині одного соціального прошарку - всередині кількох, наслідування-мода - наслідування-звичай, довільне - мимовільне).
24. Поняття, критерії та ознаки маніпуляції.
25. Причини, передумови, корені маніпуляції.

26. Мішені маніпуляторів свідомості знакові системи, почуття, мислення, відчуття, сприймання, пам'ять.

27. Види маніпулятивного впливу: за Е. Шостромом (активний, пасивний, змагальний, байдужий, “диктатор”, “слинтяй”, “калькулятор”, “прилипала”, “задирака”, “хороший хлопець”, “суддя”, “захисник”).

28. Види маніпулятивного впливу за Сидоренко О.В. (гедоністична, прагматична, зустрічна).

29. Види маніпулятивного впливу за Доценко Е.Л. (“перцептивні маріонетки”, “конвенціональні роботи”, “живі знаряддя”, “скерований умовивід”, “експлуатація особистості адресата”, “духовне помикання”)

30. Охарактеризуйте складові маніпуляції.

31. Маніпулятивна технологія та механізми маніпулятивного впливу.

32. Деструктивність маніпулятивного впливу.

33. Багатогранність соціальних й індивідуальних реальностей людей: переваги та недоліки.

34. Залежність людини від впливів соціуму й інших індивідів, уразливість для негативних впливів та ілюзій.

35. Вплив групи на особистість: конформізм, фасилітація, соціальні лінощі, групова поляризація, групування мислення, вплив меншості.

36. Масові впливи у великих групах: деіндивідуалізація, масова комунікація.

37. Управління й маніпуляція в юрбі.

38. Слухи як механізм впливу на особистість.

39. Вожаки юрби та їх способи переконання.

40. Феномен деструктивних культів й контролю свідомості.

41. Особливості залучення чоловіків і жінок до різних видів комунікації.

42. Гендерні аспекти здійснення впливів: пошук загальних особливостей.

43. Власні гендерні стереотипи та навички їх подолання;

44. Стереотипи маскулінності / фемінності.

45. Подолання нав'язаних гендерних стереотипів щодо соматичних, психічних та поведінкових якостей, характерних для чоловіків і жінок.

46. Психологічні особливості протистояння впливам.

47. Залежності: попередження та подолання.

48. Універсальний алгоритм захисту.

49. Активний і пасивний захист.

50. Специфічні та неспецифічні захисти від маніпуляцій.

51. Система методів психологічної протидії впливам.

52. Контрманіпуляція (“метод перелицювання аргументів партнера”, “метод розгортання аргументації”, “метод розподілу аргументів”).

53. Способи виявлення обману чи спроби впливу.

54. Цивілізоване протистояння впливу за Е.В.Сидоренко.

55. Методи цивілізованого протистояння впливові (моніторинг емоцій, психологічне самбо, інформаційний діалог, конструктивна критика, цивілізована конфронтація, енергетична мобілізація, творчість, ухилення, відмова).

56. Техніки психологічного самбо (“безкінечного уточнення”, “зовнішнього погодження” або “наведення туману”, “зламаної платівки”, “англійського професора”).

57. Техніки інформаційного діалогу (питання на прояснення суті справи, питання на прояснення цілей маніпулятора, відповіді й повідомлення, пропозиції по суті справи, пропозиції обмеження сфери обговорення, відмова чи відстрочка відповіді).

58. Техніки конструктивної критики (висловлювання сумніву в доцільності, цитування минулого випадку, посилення на три причини).

59. Інформаційно-психологічна безпека особистості: характеристика безпеки.

60. Стан та можливості психологічного захисту.

61. Проблеми соціально-психологічної екології и безпеки.

62. Етичні та юридичні аспекти впливу й переконання.

63. Необхідність цілеспрямованого формування культури впливу.

64. Особливості сприйняття впливів.

65. Можливості, межі й перспективи цілеспрямованого (усвідомленого) впливу и переконання.

10.2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Плани семінарських та практичних занять наведені у розділі 4 цієї програми (скорочено) та у додатку А до цієї робочої навчальної програми.

10.3. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧІВ

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у додатку Б до цієї програми.

10.4. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ І ТЕМАТИКА КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Матеріали до контрольних робіт денної та заочної форм навчання наведені у додатку В до цієї програми.

10.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань наведений у додатку Г до цієї програми.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
з дисципліни
«МЕДІАПСИХОЛОГІЯ »

/

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ

Тема 1. Методи медіапсихології.Питання семінару :

1. Підходи до дослідження масмедіа (загальнопсихологічний, соціально- психологічний, соціологічний).
2. Медіаметрія. Рейтинг. Опитування. Інтерв'ю. Бесіда. Тести. Контент-аналіз. Щоденникові записи. Групові дискусії. TV-метрія. Дискурс-аналіз. Метод фокус-груп. Мета-аналіз.
3. Соціально-психологічні дослідження ефективності масмедіа (задоволеність аудиторії; зміна ставлення до певних подій, явищ; зміни в поведінці глядачів, слухачів у просторі певних подій).

Основна література:

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Пе рекл. з англ. С.Дьома; за загал. ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. — К.: Центр, Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.
3. Різун В. В. Теорія масової комунікації. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2008.— 260 с.
4. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів: монографія / [О. Т. Баришполець, О. Л. Вознесенська, О. Є. Голубєва, Г. В. Мироненко, Л. А. Найдьонова, Н. О. Обухова Н. І. Череповська] ; за наук. ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. - К. : Міленіум, 2014. - 348 с.
5. Онкович Г.В. Медіаосвіта в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // Науковий вісник Волинського національного університета імені Леси Українки. Серія "Філологічні науки". 2010. № 21. С. 235-239.

Тема 2. Історія становлення і розвитку масмедіа. Масмедіа і культура особистостіПитання семінару :

1. Сучасні види медіа як сукупність самостійних видів діяльності (фотожурналістика, журналістика, радіо, преса, телебачення, книговидавництво, інтернет, фотографія, кінобізнес).
2. Теорії соціалізації та ефекти впливу ЗМІ.
3. Медіа як агент соціалізації.
4. Моделі медіанститутів та їх роль у соціалізації особистості.

Основна література:

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Пе рекл. з англ. С.Дьома; за загал. ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. — К.: Центр, Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.

3. Різун В. В. Теорія масової комунікації. – К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2008.— 260 с.
4. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів: монографія / [О. Т. Баришполец, О. Л. Вознесенська, О. Є. Голубєва, Г. В. Мироненко, Л. А. Найдьонова, Н. О. Обухова Н. І. Череповська] ; за наук. ред. Л. А. Найдьонової, Н. І. Череповської ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. - К. : Міленіум, 2014. - 348 с.

Тема 3. Психологічний аналіз ефектів впливу масмедіа на особистість (2 год.)

Питання семінару

1. Ефекти впливу масмедіа на особистість (ефекти дезіндивідуалізації особистості, залежність від масмедіа, конформізм та ін.).
2. Теорії впливу ЗМІ на аудиторію.
3. Відпрацювання навичок аналізу ефектів впливу масмедіа на особистість.

Основна література:

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
2. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура: Лекції / Зражевська Н. І. – Черкаси : Брама – Україна, 2006. – 172 с.

Тема 4. Основні механізми впливу (переконання, навіювання, зараження, наслідування).

Питання семінару :

1. Охарактеризувати поняття «механізм», описати механізми психологічного впливу.
2. Види навіювання (пряме, опосередковане, навмисне, ненавмисне, самонавіювання).
3. Види наслідування (конгруенція, інтерпорація, узгодження, супровід, референтність, логічне - нелогічне, внутрішнє - зовнішнє, всередині одного соціального прошарку - всередині кількох, наслідування-мода - наслідування-звичай, довільне - мимовільне).
4. Види переконання: аргументація тезис, аргумент, види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма).
5. Взаєморозуміння та перешкоди на шляху до нього.
6. Комунікативні конфлікти та механізм цивілізованого розірвання взаємин.

Література

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Пе рекл. з англ. С.Дьома; за загал. ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. — К.: Центр, Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.

3. Зражевська Н. І. Масова комунікація і культура: Лекції / Зражевська Н. І. – Черкаси : Брама – Україна, 2006. – 172 с.
4. Кіберсоціалізація в умовах пандемії / Матеріали IV науково-практичного семінару (м. Київ, 5 листопада 2020 р.) ; [за ред. Л.А.Найдонової] ; [укладач Н.Л. Дятел]. – [Електронний ресурс]. – 2020. – режим доступу: iv-mizhinstytutskyj-seminar-kibersotsializatsiya-v-umovah-pandemiyi
5. Кіберсоціалізація в умовах інформаційної війни / Матеріали III науково-практичного семінару (м. Київ, 13 травня 2019 р.) ; [за ред. Н.Л. Дятел]. – [Електронний ресурс]. – 2019. – режим доступу:<http://mediaosvita.org.ua/book/ii-mizhinstytuts...matsijnoyi-vijny/>

Тема 5. Модель прихованого впливу та її реалізація (трансактний аналіз, нейролінгвістичне програмування (НЛП), методи переконання).

Питання семінару :

1. Мовні техніки прихованого впливу в контексті нейролінгвістичного програмування.
2. Правила формулювання критики
3. Маніпулятивна риторика: лінгвопрагматичний аналіз стратегій прихованого впливу
4. Вплив ЗМІ на аудиторію. Маніпуляції у ЗМІ.
5. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті трансактного аналізу.
6. Нейрологічні рівні У.Ділтса
7. Формування навичок психологічного впливу методом переконання.

Література

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волощенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.
2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Сінді Шейбе, Фейз Рогоу/ Пе рекл. з англ. С.Дьома; за загал. ред. В.Ф. Іванова, О.В. Волощенко. — К.: Центр, Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. — 319 с.
3. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій: Навч. посіб. / В.М.Петрик, О.А. Штоквиш, - К.: Росава, 2006. -208 с.

Тема 6. Система методів психологічної протидії впливам.

- 1 Підходи до вивчення соціально-психологічного впливу
- 2 Сутність, структура і цілі впливу
- 3 Види впливу, їх класифікація
- 4 Способи протидії впливу
5. Функціональна модель протидії психологічному маніпулюванню

Література

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / Ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волощенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. — Київ: Центр вільної преси, 2012. — 352 с.

2. Чалдіні Р. Психологія впливу. - Х: Клуб сімейного дозвілля, 2017. - 286 с.
3. Москаленко В.В. Психологія соціального впливу. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 448 с..

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

з дисципліни
«МЕДІАПСИХОЛОГІЯ»

/

Самостійна робота студентів займає важливе місце в учбовому процесі та є одним з провідних методів поглибленого опрацювання програмного матеріалу курсу «Практика масової інформації». Важливою умовою успішності самостійної роботи являється надання їй

систематичного та безперервного характеру, що сприятиме формуванню та розвитку у студентів самостійності організації учбової діяльності та креативності у пошуку і придбанні знань.

Перелік питань для самостійної роботи студентів для поглибленого вивчення актуальних питань з курсу «МЕДІАПСИХОЛОГІЯ»

МОДУЛЬ 1. Медіапсихологія – нова галузь психологічної науки .

1. Предмет, завдання, категорії і принципи медіапсихології, базові поняття.
2. Завдання та напрями медіапсихологічних досліджень.
3. Взаємозв'язок медіапсихології з іншими науками (соціальна психологія, соціологія, педагогіка, медіаосвіта, журналістика, культурологія, кроскультурна психологія, психологія масових комунікацій та ін.)
4. Зарубіжні та вітчизняні представники медіапсихології та їх внесок у розвиток даної галузі.
5. Розвиток і становлення зарубіжних і вітчизняних досліджень в галузі медіакомунікацій. Сучасний стан медіапсихологічних досліджень.
6. Теорії та моделі масових комунікацій.
7. Основні характеристики масових комунікацій.
8. Соціально-психологічні функції медіа в сучасному суспільстві.
9. Медіа як агент соціалізації.
10. Теорії соціалізації та ефекти впливу ЗМІ.
11. Роль медіа в соціальному конструюванні реальності.
12. Формування стереотипів і соціальних уявлень в процесі масових комунікацій..
13. Теорії взаємодії засобів масових комунікацій та аудиторії (теорії обмеженого, необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії»).
14. Вивчення ефектів впливу масмедіа на особистість як основне завдання медіапсихології.
15. Медіапланування як процес визначення цілей і стратегій ефективного використання ЗМІ.
16. Психологічні методи впливу масмедіа на аудиторію (зараження, навіювання, переконання, наочіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність).
17. Основні поняття теми: теорія обмеженого та необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії», телевізійна продукція, зараження, навіювання, переконання, наочіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність.
18. Зарубіжні і вітчизняні концепції медіаосвіти («ін'єкційна», захисна теорія; ідеологічна теорія; культурологічна теорія; семіотична теорія; теорія розвитку критичного мислення; практична теорія; естетична теорія; соціокультурна теорія та ін.).

19. Медіаосвіта і проблема інформаційно-психологічної безпеки особистості. ЗМІ і проблема «інформаційного імунітету» (Е. Проніна).
20. Поняття «інформаційного менталітету».
21. Дослідження ЗМІ як медіа освітньої системи.
22. Напрями медіаосвіти.
23. Медіаосвітні проекти як фактор подолання соціокультурних, психологічних бар'єрів в комунікативній сфері.
24. Роль медіаосвітніх стратегій і технологій в оптимізації взаємодії ЗМІ та молодіжної аудиторії.
25. Застосування медіаосвітніх технологій на практиці (аналіз наявних робіт в цій області).
Перспективні лінії і проблеми сучасної медіаосвіти.
26. Компетентність та психологічна культура особистості.
27. Медіакомпетентність як результат медіаосвіти і властивість особистості.
28. Структура і критерії медіакомпетентності.
29. Види грамотності і освіченості по відношенню до ЗМІ.
30. Поняття «медіаімунітет».
31. Медіакомпетентність як форма і компонент формування культурно-психологічної компетентності особистості.
32. Роль культурно-психологічної компетентності в процесі здійснення медіакомунікативної взаємодії.
33. Аналіз програм формування медіакомпетентності.

Модуль 2. Методологічні та теоретичні основи психології впливу

1. Охарактеризуйте поняття «вплив», «особистий вплив», «психологічний вплив», «соціальний вплив».
2. Проаналізуйте понятійний апарат психологічного впливу: психотехніка, технологія, метод, прийом, засоби, алгоритм, стратегія, тактика, мішень впливу.
3. Опишіть різні параметри впливу за Кабаченко Т.С.
4. Що означають навмисний і ненавмисний; прямий і непрямий; безпосередній і опосередкований; явний і прихований; короткочасний і довгостроковий впливи.
5. Дайте характеристику основних механізмів впливу (переконання, навіювання, зараження, наслідування).
6. Наведіть приклади різних методів переконання.
7. Охарактеризуйте навіювання як метод психологічного впливу та його види.
8. В чому полягають значення та функції впливів.
9. Підходи до впливу: психосоціальний підхід, владний підхід.
10. Стратегії впливу за Г.А.Ковальовим (імперативна, маніпулятивна, розвивальна).
11. Суб'єкт-суб'єктно і суб'єкт-об'єктно орієнтований вплив; підкорення, ідентифікація і інтерналізація.

12. Універсальна модель прихованого впливу (збір інформації про адресата, виявлення мішеней впливу і приманок, атракція, спонукання адресата до дії, виграш ініціатора впливу).

13. охарактеризуйте ефективність впливів.

14. Класифікація методів впливу: вплив на суб'єктивні моделі дійсності, вплив на джерела активності, вплив на фактори-регулятори прояву активності, вплив на фонові стани.

15. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті трансактного аналізу.

16. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті нейролінгвістичного програмування (НЛП).

17. Соціальні автоматизми за Р.Чалдіні (принцип “взаємного обміну”, принцип “зобов'язання й послідовності”, принцип “соціального доказу”, принцип “прихильності”, принцип “авторитета”, принцип “дефіциту”).

18. Види переконання: аргументація тезис, аргумент, види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма), техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).

19. Види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма).

20. Техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).

21. Види навіювання (пряме, опосередковане, навмисне, ненавмисне, самонавіювання, гіпнотичне).

22. Види зараження (довільне, мимовільне).

23. Види наслідування (конгруенція, інтерпорація, узгодження, супровід, референтність, логічне - нелогічне, внутрішнє - зовнішнє, всередині одного соціального прошарку - всередині кількох, наслідування-мода - наслідування-звичай, довільне - мимовільне).

24. Поняття, критерії та ознаки маніпуляції.

25. Причини, передумови, корені маніпуляції.

26. Мішені маніпуляторів свідомості знакові системи, почуття, мислення, відчуття, сприймання, пам'ять.

27. Види маніпулятивного впливу: за Е. Шостромом (активний, пасивний, змагальний, байдужий, “диктатор”, “слинтяй”, “калькулятор”, “прилипала”, “задирака”, “хороший хлопець”, “суддя”, “захисник”).

28. Види маніпулятивного впливу за Сидоренко О.В. (гедоністична, прагматична, зустрічна).

29. Види маніпулятивного впливу за Доценко Е.Л. (“перцептивні маріонетки”, “конвенціональні роботи”, “живі знаряддя”, “скерований умовивід”, “експлуатація особистості адресата”, “духовне помикання”)

30. Охарактеризуйте складові маніпуляції.

31. Маніпулятивна технологія та механізми маніпулятивного впливу.

32. Деструктивність маніпулятивного впливу.

33. Багатогранність соціальних й індивідуальних реальностей людей: переваги та недоліки.

34. Залежність людини від впливів соціуму й інших індивідів, уразливість для негативних впливів та ілюзій.

35. Вплив групи на особистість: конформізм, фасилітація, соціальні лінощі, групова поляризація, групування мислення, вплив меншості.

36. Масові впливи у великих групах: деіндивідуалізація, масова комунікація.

37. Управління й маніпуляція в юрбі.

38. Слухи як механізм впливу на особистість.

39. Вожаки юрби та їх способи переконання.

40. Феномен деструктивних культів й контролю свідомості.

41. Особливості залучення чоловіків і жінок до різних видів комунікації.

42. Гендерні аспекти здійснення впливів: пошук загальних особливостей.

43. Власні гендерні стереотипи та навички їх подолання;

44. Стереотипи маскулінності / фемінності.

45. Подолання нав'язаних гендерних стереотипів щодо соматичних, психічних та поведінкових якостей, характерних для чоловіків і жінок.

46. Психологічні особливості протистояння впливам.

47. Залежності: попередження та подолання.

48. Універсальний алгоритм захисту.

49. Активний і пасивний захист.

50. Специфічні та неспецифічні захисти від маніпуляцій.

51. Система методів психологічної протидії впливам.

52. Контрманіпуляція (“метод перелицювання аргументів партнера”, “метод розгортання аргументації”, “метод розподілу аргументів”).

53. Способи виявлення обману чи спроби впливу.

54. Цивілізоване протистояння впливу за Е.В.Сидоренко.

55. Методи цивілізованого протистояння впливові (моніторинг емоцій, психологічне самбо, інформаційний діалог, конструктивна критика, цивілізована конфронтація, енергетична мобілізація, творчість, ухилення, відмова).

56. Техніки психологічного самбо (“безкінечного уточнення”, “зовнішнього погодження” або “наведення туману”, “зламаної платівки”, “англійського професора”).

57. Техніки інформаційного діалогу (питання на прояснення суті справи, питання на прояснення цілей маніпулятора, відповіді й повідомлення, пропозиції по суті справи, пропозиції обмеження сфери обговорення, відмова чи відстрочка відповіді).

58. Техніки конструктивної критики (висловлювання сумніву в доцільності, цитування минулого випадку, посилення на три причини).

59. Інформаційно-психологічна безпека особистості: характеристика безпеки.

60. Стан та можливості психологічного захисту.

61. Проблеми соціально-психологічної екології и безпеки.

62. Етичні та юридичні аспекти впливу й переконання.

63. Необхідність цілеспрямованого формування культури впливу.

64. Особливості сприйняття впливів.

65. Можливості, межі й перспективи цілеспрямованого (усвідомленого) впливу и переконання.

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

**Методичні матеріали для виконання контрольних модульних робіт та
залікового завдання з дисципліни**

«МЕДІАПСИХОЛОГІЯ»

/

Контрольна робота - обов'язковий компонент атестації роботи студента впродовж семестру. Виконання роботи припускає розгорнуту відповідь на чотири запитання, варіант роботи студент вибирає самостійно. Написання модульної контрольної роботи дозволяє закріпити,

розширити, поглибити та систематизувати теоретичні та практичні знання з курсу, що вивчається, а також з'ясувати міру підготовленості студента.

МОДУЛЬ 1. Медіапсихологія – нова галузь психологічної науки .

1 варіант.

1. Предмет, завдання, категорії і принципи медіапсихології, базові поняття.
2. Теорії та моделі масових комунікацій.
3. Теорії соціалізації та ефекти впливу ЗМІ.
4. Зарубіжні і вітчизняні концепції медіаосвіти («ін'єкційна», захисна теорія; ідеологічна теорія; культурологічна теорія; семіотична теорія; теорія розвитку критичного мислення; практична теорія; естетична теорія; соціокультурна теорія та ін.).

2 варіант.

1. Завдання та напрями медіапсихологічних досліджень.
2. Взаємозв'язок медіапсихології з іншими науками (соціальна психологія, соціологія, педагогіка, медіаосвіта, журналістика, культурологія, кроскультурна психологія, психологія масових комунікацій та ін.)
3. Зарубіжні та вітчизняні представники медіапсихології та їх внесок у розвиток даної галузі.
4. Основні характеристики масових комунікацій.

3 варіант.

1. Розвиток і становлення зарубіжних і вітчизняних досліджень в галузі медіакомунікацій. Сучасний стан медіапсихологічних досліджень.
2. Соціально-психологічні функції медіа в сучасному суспільстві.
3. Компетентність та психологічна культура особистості.
4. Медіаосвіта і проблема інформаційно-психологічної безпеки особистості. ЗМІ і проблема «інформаційного імунітету» (Е. Проніна).

4 варіант.

1. Медіа як агент соціалізації.
2. Роль медіа в соціальному конструюванні реальності.
3. Формування стереотипів і соціальних уявлень в процесі масових комунікацій..
4. Теорії взаємодії засобів масових комунікацій та аудиторії (теорії обмеженого, необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії»).

5 варіант.

1. Вивчення ефектів впливу масмедіа на особистість як основне завдання медіапсихології.
2. Медіапланування як процес визначення цілей і стратегій ефективного використання ЗМІ.
3. Психологічні методи впливу масмедіа на аудиторію (зараження, навіювання, переконання, научіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність).
4. Основні поняття теми: теорія обмеженого та необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторія», телевізійна продукція, зараження, навіювання, переконання, научіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність.

6 варіант.

1. Поняття «інформаційного менталітету».
2. Дослідження ЗМІ як медіа освітньої системи.
3. Структура і критерії медіакомпетентності.
4. Види грамотності і освіченості по відношенню до ЗМІ.

7 варіант.

1. Медіаосвітні проекти як фактор подолання соціокультурних, психологічних бар'єрів в комунікативній сфері.
2. Медіакомпетентність як форма і компонент формування культурно-психологічної компетентності особистості.
3. Поняття «медіаімунітет».
4. Теорії та моделі масових комунікацій.

8 варіант.

1. Медіа як агент соціалізації.
2. Соціально-психологічні функції медіа в сучасному суспільстві.
3. Роль медіаосвітніх стратегій і технологій в оптимізації взаємодії ЗМІ та молодіжної аудиторії.
4. Аналіз програм формування медіакомпетентності.

Розділ 2. Методологічні та теоретичні основи психології впливу

№ 1

1. Охарактеризуйте поняття «вплив», «особистий вплив», «психологічний вплив», «соціальний вплив» .

2. Наведіть приклади різних методів переконання.
3. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті трансактного аналізу.

№ 2

1. Проаналізуйте понятійний апарат психологічного впливу: психотехніка, технологія, метод, прийом, засоби, алгоритм, стратегія, тактика, мішень впливу
2. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті нейролінгвістичного програмування (НЛП).
3. Активний і пасивний захист.

№3

1. Система методів психологічної протидії впливам.
2. Вожаки юрби та їх способи переконання.
3. Причини, передумови, корені маніпуляції.

№4

1. Мішені маніпуляторів свідомості знакові системи, почуття, мислення, відчуття, сприймання, пам'ять.
2. Слухи як механізм впливу на особистість.
3. Способи виявлення обману чи спроби впливу.

№5

1. Дайте характеристику основних механізмів впливу (переконання, навіювання, зараження, наслідування).
2. Залежність людини від впливів соціуму й інших індивідів, уразливість для негативних впливів та ілюзій.
3. Універсальний алгоритм захисту.

№6

1. Опишіть різні параметри впливу за Кабаченко Т.С.
2. Охарактеризуйте навіювання як метод психологічного впливу та його види.
3. Цивілізоване протистояння впливу за Е.В.Сидоренко.

№ 7

1. Поняття, критерії та ознаки маніпуляції.
2. Управління й маніпуляція в юрбі.
3. Техніки психологічного самбо (“безкінечного уточнення”, “зовнішнього погодження” або “наведення туману”, “зламаної платівки”, “англійського професора”).

№ 8

1. Види маніпулятивного впливу: за Е. Шостромом (активний, пасивний, змагальний, байдужий, “диктатор”, “слинтяй”, “калькулятор”, “прилипала”, “задирака”, “хороший хлопець”, “суддя”, “захисник”).
2. Багатогранність соціальних й індивідуальних реальностей людей: переваги та недоліки.
3. Етичні та юридичні аспекти впливу й переконання.

№ 9

1. Можливості, межі й перспективи цілеспрямованого (усвідомленого) впливу и переконання.
2. Масові впливи у великих групах: деіндивідуалізація, масова комунікація.
3. Деструктивність маніпулятивного впливу.

№ 10

1. Підходи до впливу: психосоціальний підхід, владний підхід.
2. Вплив групи на особистість: конформізм, фасилітація, соціальні лінощі, групова поляризація, групування мислення, вплив меншості.
3. Специфічні та неспецифічні захисти від маніпуляцій.

№ 11

1. Стратегії впливу за Г.А.Ковальовим (імперативна, маніпулятивна, розвивальна)
2. Соціальні автоматизми за Р.Чалдіні (принцип “взаємного обміну”, принцип “зобов'язання й послідовності”, принцип “соціального доказу”, принцип “прихильності”, принцип “авторитету”, принцип “дефіциту”).
3. Залежності: попередження та подолання.

№ 12

1. Маніпулятивна технологія та механізми маніпулятивного впливу.
2. Стан та можливості психологічного захисту.
3. Феномен деструктивних культів й контролю свідомості.

№13

1. Види маніпулятивного впливу за Доценко Е.Л. (“перцептивні маріонетки”, “конвенціональні роботи”, “живі знаряддя”, “скерований умовивід”, “експлуатація особистості адресата”, “духовне помикання”).
2. Психологічні особливості протистояння впливам.
3. Проблеми соціально-психологічної екології и безпеки.

№ 14

1. Техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).
2. Охарактеризуйте складові маніпуляції.
3. Особливості сприйняття впливів.

№ 15

1. Види наслідування (конгруенція, інтерпорація, узгодження, супровід, референтність, логічне - нелогічне, внутрішнє - зовнішнє, всередині одного соціального прошарку - всередині кількох, наслідування-мода - наслідування-звичай, довільне - мимовільне).
2. Види маніпулятивного впливу за Сидоренко О.В. (гедоністична, прагматична, зустрічна).
3. Техніки інформаційного діалогу (питання на прояснення суті справи, питання на прояснення цілей маніпулятора, відповіді й повідомлення, пропозиції по суті справи, пропозиції обмеження сфери обговорення, відмова чи відстрочка відповіді).

№16

1. Види переконання: аргументація тезис, аргумент, види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма), техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).
2. Контрманіпуляція (“метод перелицювання аргументів партнера”, “метод розгортання аргументації”, “метод розподілу аргументів”).
3. Техніки конструктивної критики (висловлювання сумніву в доцільності, цитування минулого випадку, посилення на три причини).

Критерії оцінювання контрольної роботи за модулем

Відповідь повна, або з однією незначною помилкою	15 балів
Відповідь повна, але з двома-трьома незначними помилками	10-14 балів
Відповідь не досить повна, та (або) із суттєвими помилками	5-9 балів
Відповідь не повна, містить суттєві помилки	до 4 балів
Відповідь майже відсутня та (або) не відповідає запитанню	0 балів

ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ЗАЛІКУ З КУРСУ МЕДІАПСИХОЛОГІЯ

МОДУЛЬ 1. Медіапсихологія – нова галузь психологічної науки .

1. Предмет, завдання, категорії і принципи медіапсихології, базові поняття.
2. Завдання та напрями медіапсихологічних досліджень.
3. Взаємозв'язок медіапсихології з іншими науками (соціальна психологія, соціологія, педагогіка, медіаосвіта, журналістика, культурологія, кроскультурна психологія, психологія масових комунікацій та ін.)
4. Зарубіжні та вітчизняні представники медіапсихології та їх внесок у розвиток даної галузі.
5. Розвиток і становлення зарубіжних і вітчизняних досліджень в галузі медіакомунікацій. Сучасний стан медіапсихологічних досліджень.
6. Теорії та моделі масових комунікацій.
7. Основні характеристики масових комунікацій.
8. Соціально-психологічні функції медіа в сучасному суспільстві.
9. Медіа як агент соціалізації.
10. Теорії соціалізації та ефекти впливу ЗМІ.
11. Роль медіа в соціальному конструюванні реальності.
12. Формування стереотипів і соціальних уявлень в процесі масових комунікацій..
13. Теорії взаємодії засобів масових комунікацій та аудиторії (теорії обмеженого, необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії»).
14. Вивчення ефектів впливу масмедіа на особистість як основне завдання медіапсихології.
15. Медіапланування як процес визначення цілей і стратегій ефективного використання ЗМІ.
16. Психологічні методи впливу масмедіа на аудиторію (зараження, навіювання, переконання, научіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність).
17. Основні поняття теми: теорія обмеженого та необмеженого впливу, теорія соціальної відповідальності ЗМІ, постмодерністська теорія «гіперіндивідуалістична аудиторії», телевізійна продукція, зараження, навіювання, переконання, научіння, рекламні маніпулятивні техніки і стратегії, громадська думка, епатажність, міфологізація, віртуалізація, сенсаційність.
18. Зарубіжні і вітчизняні концепції медіаосвіти («ін'єкційна», захисна теорія; ідеологічна теорія; культурологічна теорія; семіотична теорія; теорія розвитку критичного мислення; практична теорія; естетична теорія; соціокультурна теорія та ін.).
19. Медіаосвіта і проблема інформаційно-психологічної безпеки особистості. ЗМІ і проблема «інформаційного імунітету» (Е. Проніна).
20. Поняття «інформаційного менталітету».
21. Дослідження ЗМІ як медіа освітньої системи.

22. Напрями медіаосвіти.

23. Медіаосвітні проекти як фактор подолання соціокультурних, психологічних бар'єрів в комунікативній сфері.

24. Роль медіаосвітніх стратегій і технологій в оптимізації взаємодії ЗМІ та молодіжної аудиторії.

25. Застосування медіаосвітніх технологій на практиці (аналіз наявних робіт в цій області).

Перспективні лінії і проблеми сучасної медіаосвіти.

26. Компетентність та психологічна культура особистості.

27. Медіакомпетентність як результат медіаосвіти і властивість особистості.

28. Структура і критерії медіакомпетентності.

29. Види грамотності і освіченості по відношенню до ЗМІ.

30. Поняття «медіаімунітет».

31. Медіакомпетентність як форма і компонент формування культурно-психологічної компетентності особистості.

32. Роль культурно-психологічної компетентності в процесі здійснення медіакомунікативної взаємодії.

33. Аналіз програм формування медіакомпетентності.

Модуль 2. Методологічні та теоретичні основи психології впливу

1. Охарактеризуйте поняття «вплив», «особистий вплив», «психологічний вплив», «соціальний вплив».

2. Проаналізуйте понятійний апарат психологічного впливу: психотехніка, технологія, метод, прийом, засоби, алгоритм, стратегія, тактика, мішень впливу.

3. Опишіть різні параметри впливу за Кабаченко Т.С.

4. Що означають навмисний і ненавмисний; прямий і непрямий; безпосередній і опосередкований; явний і прихований; короткочасний і довгостроковий впливи.

5. Дайте характеристику основних механізмів впливу (переконання, навіювання, зараження, наслідування).

6. Наведіть приклади різних методів переконання.

7. Охарактеризуйте навіювання як метод психологічного впливу та його види.

8. В чому полягають значення та функції впливів.

9. Підходи до впливу: психосоціальний підхід, владний підхід.

10. Стратегії впливу за Г.А.Ковальовим (імперативна, маніпулятивна, розвивальна).

11. Суб'єкт-суб'єктно і суб'єкт-об'єктно орієнтований вплив; підкорення, ідентифікація і інтерналізація.

12. Універсальна модель прихованого впливу (збір інформації про адресата, виявлення мішеней впливу і приманок, атракція, спонукання адресата до дії, виграш ініціатора впливу).

13. охарактеризуйте ефективність впливів.

14. Класифікація методів впливу: вплив на суб'єктивні моделі дійсності, вплив на джерела активності, вплив на фактори-регулятори прояву активності, вплив на фонові стани.

15. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті трансактного аналізу.

16. Модель прихованого впливу та її реалізація в контексті нейролінгвістичного програмування (НЛП).

17. Соціальні автоматизми за Р.Чалдіні (принцип “взаємного обміну”, принцип “зобов'язання й послідовності”, принцип “соціального доказу”, принцип “прихильності”, принцип “авторитета”, принцип “дефіциту”).

18. Види переконання: аргументація тезис, аргумент, види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма), техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).

19. Види аргументації (одностороння, двостороння, пряма, непряма).

20. Техніки аргументації (“метод позитивних відповідей Сократа”, “метод двосторонньої аргументації”).

21. Види навіювання (пряме, опосередковане, навмисне, ненавмисне, самонавіювання, гіпнотичне).

22. Види зараження (довільне, мимовільне).

23. Види наслідування (конгруенція, інтерпорація, узгодження, супровід, референтність, логічне - нелогічне, внутрішнє - зовнішнє, всередині одного соціального прошарку - всередині кількох, наслідування-мода - наслідування-звичай, довільне - мимовільне).

24. Поняття, критерії та ознаки маніпуляції.

25. Причини, передумови, корені маніпуляції.

26. Мішені маніпуляторів свідомості знакові системи, почуття, мислення, відчуття, сприймання, пам'ять.

27. Види маніпулятивного впливу: за Е. Шостромом (активний, пасивний, змагальний, байдужий, “диктатор”, “слинтяй”, “калькулятор”, “прилипала”, “задирака”, “хороший хлопець”, “суддя”, “захисник”).

28. Види маніпулятивного впливу за Сидоренко О.В. (гедоністична, прагматична, зустрічна).

29. Види маніпулятивного впливу за Доценко Е.Л. (“перцептивні маріонетки”, “конвенціональні роботи”, “живі знаряддя”, “скерований умовивід”, “експлуатація особистості адресата”, “духовне помикання”)

30. Охарактеризуйте складові маніпуляції.

31. Маніпулятивна технологія та механізми маніпулятивного впливу.

32. Деструктивність маніпулятивного впливу.

33. Багатогранність соціальних й індивідуальних реальностей людей: переваги та недоліки.

34. Залежність людини від впливів соціуму й інших індивідів, уразливість для негативних впливів та ілюзій.

35. Вплив групи на особистість: конформізм, фасилітація, соціальні лінощі, групова поляризація, групування мислення, вплив меншості.

36. Масові впливи у великих групах: деіндивідуалізація, масова комунікація.
37. Управління й маніпуляція в юрбі.
38. Слухи як механізм впливу на особистість.
39. Вожаки юрби та їх способи переконання.
40. Феномен деструктивних культів й контролю свідомості.
41. Особливості залучення чоловіків і жінок до різних видів комунікації.
42. Гендерні аспекти здійснення впливів: пошук загальних особливостей.
43. Власні гендерні стереотипи та навички їх подолання;
44. Стереотипи маскулінності / фемінності.
45. Подолання нав'язаних гендерних стереотипів щодо соматичних, психічних та поведінкових якостей, характерних для чоловіків і жінок.
46. Психологічні особливості протистояння впливам.
47. Залежності: попередження та подолання.
48. Універсальний алгоритм захисту.
49. Активний і пасивний захист.
50. Специфічні та неспецифічні захисти від маніпуляцій.
51. Система методів психологічної протидії впливам.
52. Контрманіпуляція (“метод перелицювання аргументів партнера”, “метод розгортання аргументації”, “метод розподілу аргументів”).
53. Способи виявлення обману чи спроби впливу.
54. Цивілізоване протистояння впливу за Е.В.Сидоренко.
55. Методи цивілізованого протистояння впливові (моніторинг емоцій, психологічне самбо, інформаційний діалог, конструктивна критика, цивілізована конфронтація, енергетична мобілізація, творчість, ухилення, відмова).
56. Техніки психологічного самбо (“безкінечного уточнення”, “зовнішнього погодження” або “наведення туману”, “зламаної платівки”, “англійського професора”).
57. Техніки інформаційного діалогу (питання на прояснення суті справи, питання на прояснення цілей маніпулятора, відповіді й повідомлення, пропозиції по суті справи, пропозиції обмеження сфери обговорення, відмова чи відстрочка відповіді).
58. Техніки конструктивної критики (висловлювання сумніву в доцільності, цитування минулого випадку, посилення на три причини).
59. Інформаційно-психологічна безпека особистості: характеристика безпеки.
60. Стан та можливості психологічного захисту.
61. Проблеми соціально-психологічної екології и безпеки.
62. Етичні та юридичні аспекти впливу й переконання.
63. Необхідність цілеспрямованого формування культури впливу.
64. Особливості сприйняття впливів.
65. Можливості, межі й перспективи цілеспрямованого (усвідомленого) впливу и переконання.

Критерії оцінювання письмової залікової роботи

<p><i>Високий рівень</i> - 31 - 40 балів « А »</p>	<p>- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням спеціальною термінологією; систематично активною участю студентів в обговоренні кожної теми, що вивчається (як на лекційному так і на семінарському заняттях); повною відповіддю на питання викладача по кожній темі; творчим креативним підходом.</p>
<p><i>Середній рівень</i> - 16 - 30 балів « В », « С »</p>	<p>- відповідь характеризується: повними і глибокими знаннями з предмету; вільним володінням термінами, поняттями; недостатньо активною участю в ході вивчення та обговорення матеріалу, допущенням неточностей у викладі матеріалу; помилками при відповідях на питання.</p>
<p><i>Низький рівень</i> - 1-15 балів « Д », « Е »</p>	<p>- відповідь характеризується: слабким знанням теоретичного матеріалу; недостатньою участю в обговоренні матеріалу, що вивчається; допущенням деяких помилок у відповідях на питання.</p>
<p><i>Незадовільний рівень</i> - 0 балів « F », « X »</p>	<p>- відповідь характеризується: дуже слабким знанням теоретичного матеріалу; мінімальною участю в обговоренні теоретичного та практичного матеріалу, що вивчається; допущенням грубих помилок у відповідях на питання; відповіді на додаткові питання також не цілком вірні.</p>

Міністерство освіти і науки України

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

ЛЕКЦІЙНІ МАТЕРІАЛИ
з дисципліни